

Kurz typologie temperátních a oreoboreálních lesů

PŘÍPADOVÁ STUDIE - TATRY

Antropické vlivy

Geobiocenologické jednotky

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost**

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

TATRY

Antropické vlivy:

Počátek činnosti člověka na území Západních a Vysokých Tater je možno uvažovat již od neolitu.

Nálezy pazourkových nástrojů jsou roztroušeny od údolí Popradu až po fluvioglaciální podloží Vysokých Tater.

Neolitický vliv člověka na přírodu Vysokých Tater byl nepodstatný.

Lid „púchovské kultury“ žijící v mladší době laténské a římské v podtatranské oblasti, již podstatný vliv měl.

Púchovský lid se zabýval zemědělstvím, chovem dobytka i řemeslnou výrobou. Jsou nálezy železářské činnosti (struska, haldy, kamenná suť) – hustota osídlení srovnatelná s počátkem 20. století!!

Púchovská kultura zaniká v polovině prvního tisíciletí n.l.

Uhlíři a železáři púchovské kultury zasahovali až do stupně kosodřeviny.

TATRY

Antropické vlivy:

S jistotou lze říci, že jejich vliv významně zasáhl do vývoje druhové skladby lesů na jižním úbočí Vysokých Tater.

Migrace dřevin do tatranské oblasti byla v sekulární sukcesi klimatu v postglaciálu ovlivněna značnou kontinentalitou Západních a Vysokých Tater.

Území se vyznačuje nepřítomností dřevin s oceánickými nároky.

Lesy těchto horských kontinentalit mají zjednodušenou dřevinnou skladbu podobnou skladbě severské tajgy.

Tak je vysvětlována malá přítomnost až nepřítomnost temperátního buku v tatranské oblasti.

TATRY

Antropické vlivy:

Jestliže v době osídlení jižního podhůří Vysokých Tater existoval v porostech buk a dub, jak je prokazováno pylovými analýzami, byly tyto dřeviny uhlíři a železáři téměř zcela vytěženy a jejich přítomnost zlikvidována.

Téměř tisíciletý klid, který v Tatrách následoval po zániku púchovské kultury, stačil k regeneraci tatranských lesů.

V období stěhování národů byla tatranská krajina opět pustá a pokrytá neobydleným pralesem a to až do konce 12. století.

Rozsáhlé osídlování začalo ve 13. století.

Zakládání osad a s tím spojené rozsáhlé klučení lesů probíhalo ve 13.-14. století.

TATRY

Antropické vlivy:

Potřeba dřeva pro účely hutnictví byla tak velká, že se naholo těžila a milířovala i kosodřevina.

Velmi ovlivnila přírodu Tater také pastva ovcí a skotu a vše co s ní souviselo.

V Tatrách se páslo ještě před valašskou kolonizací.

Rozrušování půdního povrchu, přehnojování v okolí salaší, poškozování letorostů okusem, a hlavně vypalování lesů a kosodřeviny na rozsáhlých plochách bylo to nejpodstatnější, jak zasáhl člověk do vývoje tatranské přírody.

Na mnohých místech je přirozená regenerační schopnost ekosystémů nevratně poškozena.

TATRY

Antropické vlivy:

Obnova zničených lesů a porostů kosodřeviny přirozenou sukcesí v horských a vysokohorských podmínkách časově přesahuje život několika lidských generací.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Smrkové jedliny – *Picea abies*

Reprezentují nejhlouběji lavinami sniženou horní hranici lesa v místech, kde laviny prorazily ža do údolního dna výše položených částí dolin. Jde o geografickou variantu bukových jedlin, vyskytujících se v bukových územích.

Jeřábové smrčiny – *Sorbus aucupariae picea*

Vyskytují se v bezprostřední blízkosti lavinových drah, na jejich bázích nebo na svazích žlebů. Vystupují často až k horní hranici lesa na osypových kuželech a periglaciálních kamenitých a blokových sutích. Stanoviště je zpravidla zamokřované až ve spodinách podmáčené okysličovanou vodou, přinášející do půdního profilu kationty bází. Jde o geografickou variantu klenových smrčin.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Jeřábosmrčiny – Piceeta sorbina

Jde o skupinu, která dosahuje většinou horní hranice lesa. V Tatrách se ve větší míře vyskytují limba nebo modřín na úkor jeřábu.

Modřínosmrčiny – Piceeta loricata

Jedná se o geografickou variantu jeřábosmrčin. Vyskytuje se v rozsáhlé oblasti při horní hranici lesa, zejména na slunných svazích.

Limbosmrčiny – Piceeta cembra

Vyskytují se v klimaticky i edaficky extrémních polohách na slunných, méně často na stinných expozicích.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Jeřábová kleč – *Sorbi aucupariae pineta mughii*

Vyskytuje se v přechodné zóně mezi aktuální horní hranicí lesa a na místech, kde je tato hranice snížena lavinami.

Limbokleč – *Cembrae pineta mughii*

S výjimkou depresí horní hranice lesa v přirozených lavinových drahách, sestupuje vlivem antropogenní činnosti do poloh zaujímaných jinak vegetací smrkového lesního vegetačního stupně.

Březová kleč – *Betulae carpaticae pineta mughii*

Jde o mezotrofní, sestupující kleč bazálních částí lavinových drah.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Břízokleč – Pineta mughii betulina

Jde o oligotrofní kleč, vyskytující se ve spodní části stupně subalpínských křovin na styku s horní hranicí lesa. Typické polohy jsou deprese vytvořené dynamickými účinky lavin.

Typická kleč – Pineta mughii typica

Reprezentuje klimaticko-vegetační stupeň subalpínských křovin na krystaliniku Tater. Typy sledují výšku sněhové pokrývky.

Meruzalková kleč – Ribi pineta mughii

Vyskytuje se na minerálně bohatých místech, podmáčených prameništěm a svahovou vodou. Při dolní hranici výskytu navazuje na jeřábové smrčiny, po aluviích horských bystřin vystupuje až na jejich prameniště. Kleč je vitální, s příměsí vrb.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Alpínská křídčková hole

Vyskytují se v polohách kolem 2000 m n.m., avšak sestupují i mnohem níže. Jsou reliktem severské tundry, která u nás přežila pod vlivem vrcholového fenoménu. Indikují ta místa, kde vlivem trvalých větrných proudů dochází ke značnému snižování teploty, odvívání sněhu apod.

Alpínské acidofilní louky

Přirozených výskyt je v polohách nad 2000m n.n, avšak vlivem destrukční činnosti člověka v porostech kosodřeviny, sestupují druhotně do nižších poloh.

Geobiocenózy skalních štěrbin a puklin

Dle hydrického režimu je lze dělit na suché a mokré.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Geobiocenózy extrémních hřebenových poloh – Saliceta herbacea

Reprezentuje exklávy tundry na větru exponovaných místech – hranách hřebenů, i vyklenutých větrem bičovaných částech svahů.

Geobiocenózy sněžných kotlíků – Saliceta herbacea typica

I když teoretická sněžná čára je pro Tatry vypočtena ve výši 2700 m n.m., jsou zde vlivem konfigurace terénu, expozice vytvořeny ekotopy sněhových polí, z nichž některé vytrvávají až do pozdního léta.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Saliceta retusae

Zarůstají suché, nepodmáčené, kamenité sutě v alpínském stupni s převahou hrubého materiálu z chudších hornin.

Sestupuje však i do volných ploch mezi kosodřevinou pod horní hranicí klečového vegetačního stupně.

(*Saliceta retusae-reticulata* - je podskupinou vápencových půd Belanských Tater).

Saliceta helvetica

Vyskytuje se na mírně vyklenutých osypech pod skalami.

Představuje progresivní sukcesní stádium směrem ke kleči.

TATRY

Geobiocenologické jednotky:

Geobiocenózy alpínských blat

Jde o širší a trvale vlhké části sněhových dolíků nebo menší, zarůstající plesa či okraje ples, často sloužící jako kaliště vysoké zvěře.

Geobiocenózy alpínských pramenišť

Jsou to geobiocény mokvavých skal, zamokřovaných puklinovou vodou, obohacenou bázemi, nebo prameniště bystřin aluviálního charakteru či svahová prameniště.

Geobiocenózy subalpínských niv

Přírozeně se vyskytující v souvislých porostech kosodřeviny v úzkých pruzích podél bystřin nebo jsou zarostlé meruzalkovou klečí. Po zákazu pastvy dobytka se pomalu vrací do své původní podoby.